

נשים

בתל-אביב-יפו בראי המספרים

נתונים נבחרים

בהשוואה לגברים:

רקע

מסמך זה יעסוק בתושבות ועובדות העיר ויבחן היבטים שונים בחייהן של נשים בעיר תל אביב יפו, הן מבחינה תיאורית אובייקטיבית כפי שהן משתקפות בנתונים הרשמיים, והן מבחינה סובייקטיבית חוויתית כפי שהן מדווחות בסקרים.

הנושאים המוצגים במסמך:

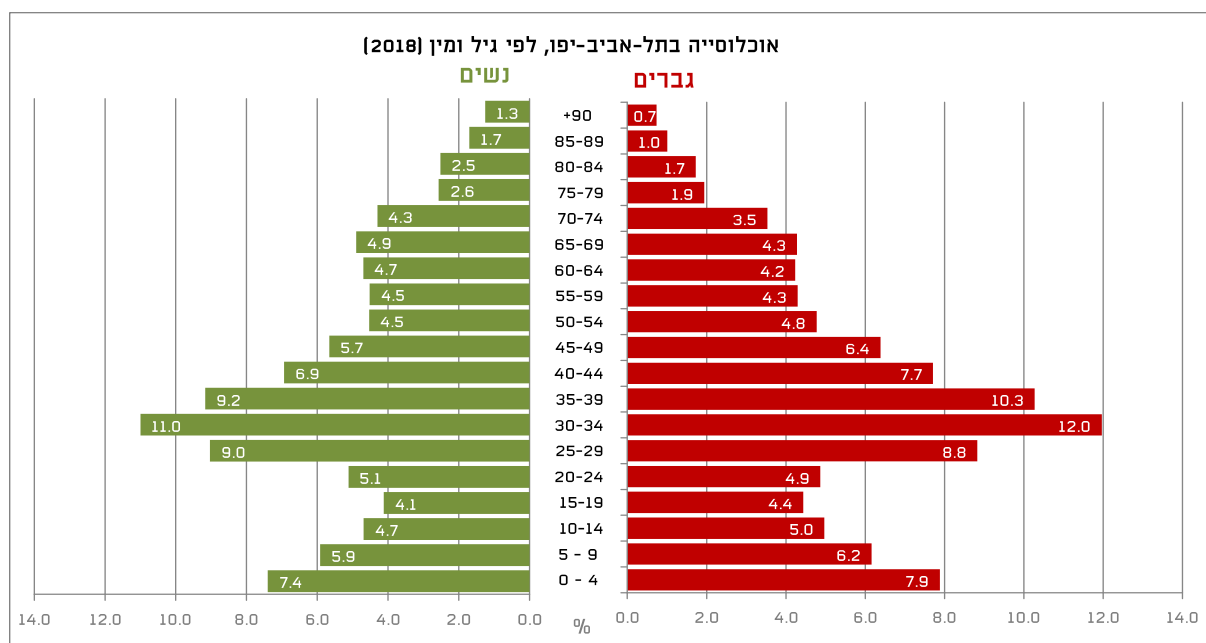
- דמוגרפיה
- משפחות חד-הוריות
- השכלה
- מועסקות ועסקים
- בריאות
- פעילות גופנית
- תחבורה
- אזרחות פעילה, קיימות וקהילה
- שימוש בשירותים מקוונים

דמוגרפיה¹

כללי

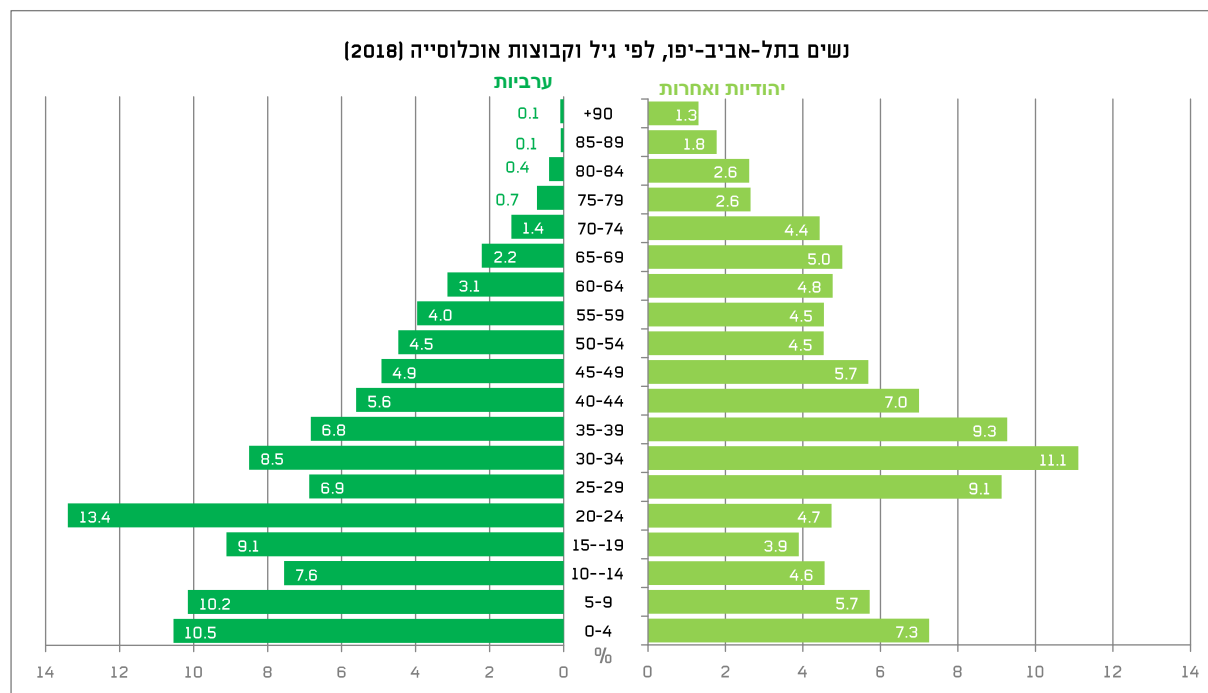
- **מספר הנשים בתל-אביב-יפו עמד בסוף שנת 2018 על כ-227,660 ומהווה כ-50% מכלל האוכלוסייה*.**
- **בעשור האחרון (מאז 2008), מספר הנשים גדל בכ-8%, בעוד שקצב הגידול של אוכלוסיית הגברים היה כפול ועמד על כ-16%.** הסיבה היא שבעשור זה חלה עלייה גדולה במספר הגברים בגילאים 40-55 ובגילאים 65-74.
- **באופן כללי, המבנה הדמוגרפי של נשים דומה לזה של הגברים: שיעורי הנשים והגברים הגבוהים ביותר הם בגילאים 25-39 - 29% ו-31% בהתאמה.**
- **החל בגילאי 55 ומעלה, שיעור הנשים גבוה מזה של הגברים; שיעור נשים גבוה יותר משיעור הגברים בולט במיוחד החל בגילאי 75 ומעלה.**
- **משמעות נוספת לשיעורי הנשים הגבוהים בגילאים מסוימים הוא יחס מספר הגברים לכל 100 נשים - עד גילאי 50 יש יותר מ-100 גברים לכל 100 נשים. היחס הזה משתנה אחרי גיל 50, ומצטמצם בהדרגתיות עד לכדי כ-60 גברים לכל 100 נשים בגילאי 80 ומעלה.**

קבוצות אוכלוסייה

- **בעיר גרות כ-9,850 (4%) נשים ערביות וכ-217,820 (96%) יהודיות ואחרות (נוצריות לא ערביות וללא סיווג דת).** מקרב הנשים הערביות כ-8,000 (82%) הן מוסלמיות.
- **המבנה הדמוגרפי של הנשים הערביות שונה מהמבנה הדמוגרפי של היהודיות והאחרות: בקרב הנשים הערביות שיעור גבוה יותר של ילדות וצעירות עד גיל 24 (51% מהנשים הערביות עד גיל 24, בעוד שבקרב היהודיות והאחרות 26% בגילאים אלו).**
- **בקרב היהודיות והאחרות שיעור גבוה מאוד של נשים בגילאי 60 ומעלה (24% מהיהודיות והאחרות בהשוואה ל-8% ערביות בגילאים אלו).**

* הנתונים כוללים רק אוכלוסייה הישראלית ללא אוכלוסייה זרה (עובדים חוקיים, לא חוקיים, מבקשי מקלט ופליטים).

מצב משפחתי

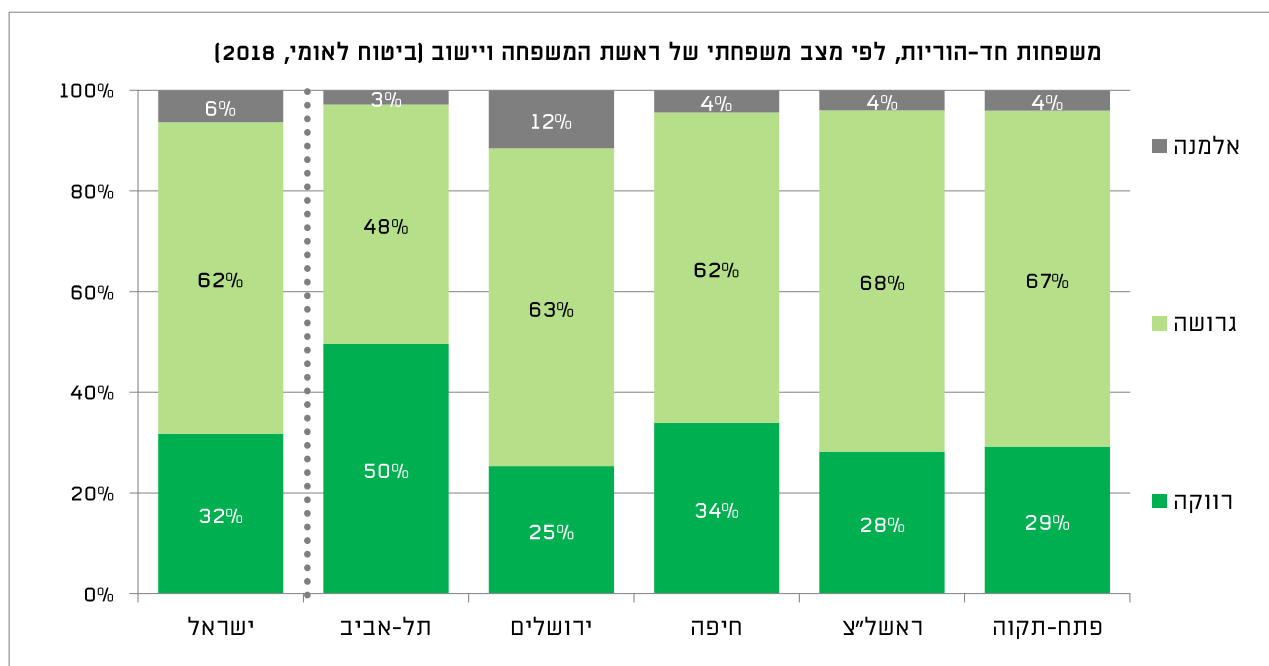
- ב-2017, 38% מנשות העיר בגיל 15+ היו רווקות (גברים - 45%), 41% היו נשואות ו-12% היו גרושות (בדומה לגברים) ועוד 8% אלמנות (גברים - 2%).
- הבדלים בשיעורי האוכלוסייה לפי מצב משפחתי וגיל - שיעור גדול יותר של נשים נשואות בגילאים הצעירים עד גיל 40, בהשוואה לגברים - במיוחד זה בולט בגיל 25-29 (26% נשואות בהשוואה ל-16% נשואים). מאידך, בגילאים המבוגרים יותר הדפוס משתנה וישנו שיעור נמוך יותר של נשים נשואות בהשוואה לשיעור הנשואים בקרב הגברים - במיוחד זה בולט בגילאי 60 ומעלה (44% נשואות לעומת 66% נשואים). פער גדול במיוחד בין המינים נמצא בין שיעור האלמנות בגילאי 60 לבין שיעור האלמנים באותה קבוצת גיל (28% אלמנות, בהשוואה ל-8% אלמנים).

לידות

- בשנת 2018 היו כ-8,130 לידות - 7,710 בקרב היהודיות והאחרות ועוד 420 בקרב הערביות.
- באופן כללי, בעשרים השנים האחרונות חלה עלייה במספר הלידות - מאז שנת 2000 חלה עלייה של כ-41% בלידות בקרב היהודיות והאחרות, בעוד שבקרב הערביות לא חל שינוי.
- שיעורי הילודה בקרב הערביות גבוהים מעט יותר מאלו של היהודיות והאחרות (כ-20 לידות לכל 1,000 תושבים ערבים, בהשוואה לכ-18 לידות לכל 1,000 תושבים יהודים ואחרים).
- עם השנים שיעור הילודה של הנשים הערביות הצטמצם משמעותית (מ-31.3 לידות בשנת 2000 לכ-20.0 לידות בשנת 2018 לכל 1,000 תושבים), בעוד ששיעור הילודה של היהודיות והאחרות עלה במעט (מ-16.1 לידות בשנת 2000 ל-18.0 לידות בשנת 2018 לכל 1,000 תושבים).
- עליה בגיל היולדות - בשנת 1995 כמחצית מהלידות בקרב היהודיות היו בקרב נשים בנות 20-29. כיום רובם המכריע של הלידות (70%) הוא בגילאי 30-39. 10% מהיהודיות אף יולדות בגילאי 40 ומעלה (בשנת 1995 רק 3% ילדו בגיל זה). מגמה דומה אך מתונה יותר קיימת גם בקרב הלא יהודיות.
- שיעור הפיריון הכולל (מספר הלידות הצפוי לאישה בימי חייה בטווח גיל הפוריות 15-49) בתל-אביב-יפו עומד על 1.99 לידות, ובישראל עמד על 3.09 לידות.

משפחות חד-הוריות ושירותים חברתיים

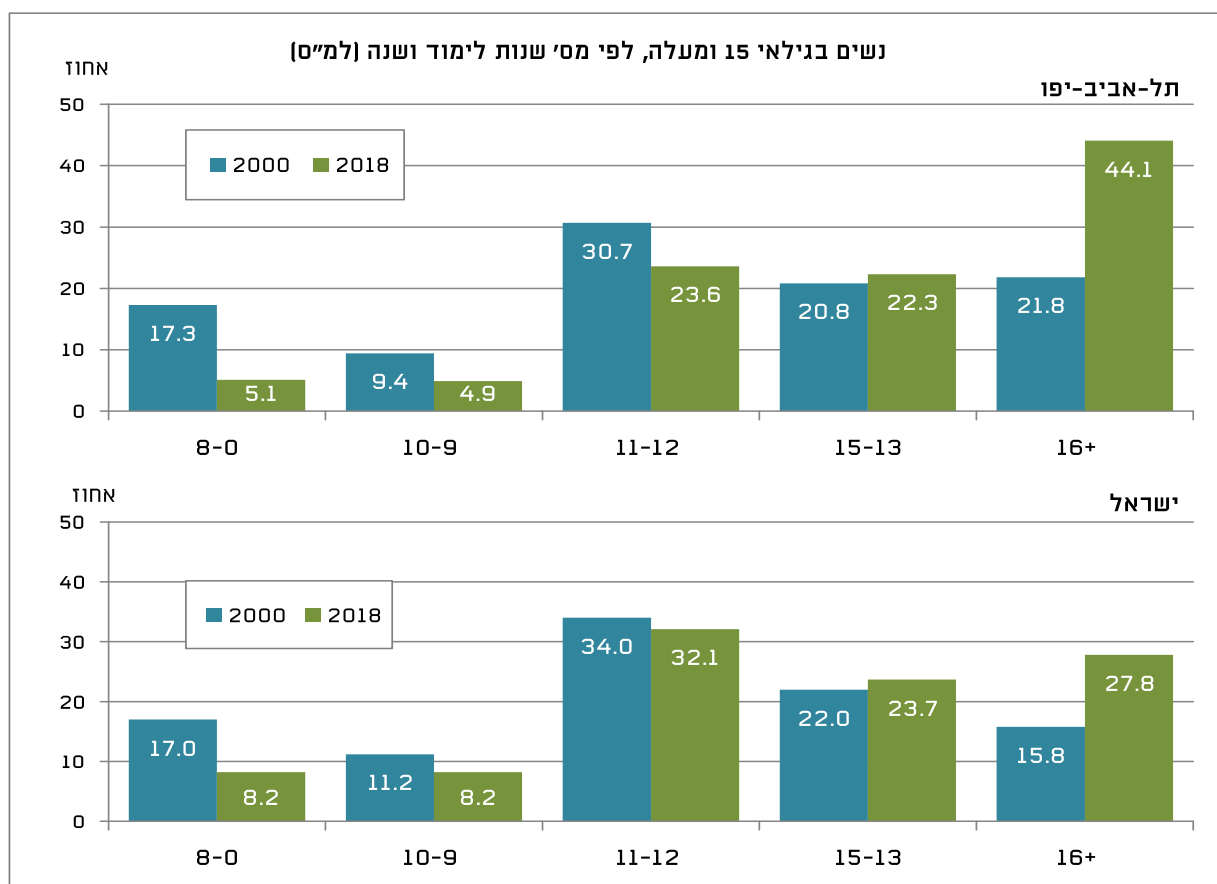
- בתל-אביב-יפו, היו בשנת 2018 כ-12,540 משפחות חד-הוריות, ב-96% מתוכן עמדה אישה בראשן (בדומה לישראל ולשאר הערים הגדולות).
- שיעור המשפחות החד-הוריות שבראשה עומדת אישה מהווה כ-23% מכלל המשפחות עם ילדים בעיר.
- בתל-אביב-יפו שיעור הנשים הרווקות מקרב הנשים העומדות בראש משפחות חד-הוריות מגיע ל-50%. בישראל זה נמוך משמעותית - 32%, וכך גם בערים גדולות אחרות בישראל.

- במינהל השירותים החברתיים של עיריית תל-אביב-יפו מטופלות יותר נשים (נפשות עם תיק): מתוך כ-38 אלף מטופלים, 58% הן נשים.
- ביחידה לטיפול בדרי רחוב מטופלים ב-611 דרי רחוב. בקרב המטופלים הללו קיים שיעור קטן מאוד של נשים (16%).

השכלה

- בתל אביב יפו, שיעור הנשים בעלות 16 שנות לימוד ויותר גבוה משמעותית מהשיעור המקביל בישראל (28%).
- בשני העשורים האחרונים חלו **תמורות משמעותיות במספר שנות הלימוד של הנשים בעיר** ובגילאי 15 ומעלה - בשנת 2000 ל-21.8% מנשות העיר היו 16 שנות לימוד ויותר, ובשנת 2018 44.1% מהנשים היו בעלות השכלה של 16 שנות לימוד ויותר. שיעור זה דומה לשיעור הגברים ואף במעט גבוה יותר (43.5%).

נשים במוסדות להשכלה גבוהה בתל-אביב-יפו:

באוניברסיטת תל-אביב מספר ושיעור הנשים מכלל הסטודנטים הצטמצם לאורך השנים - מ-62% נשים (15,300) שלמדו לתואר ולתעודה בשנת 2000 ל-56% (14,600) בשנת 2018. בישראל הנשים מהוות 53% מכלל הסטודנטים באוניברסיטאות. שיעור גדול יותר מזה שבישראל הוא בקרב המקבלות תואר שלישי - 60% באוניברסיטת תל-אביב; 53% בישראל.

במכללות האקדמיות בעיר המעניקות תואר מוכר ע"י המל"ג, חלה עלייה במספר הסטודנטיות ובשיעורן מכלל הסטודנטים במכללות אלו - מ-62% נשים (7,350) שלמדו לתואר (ראשון ושני) בשנת 2008 לכ-64% (8,040) בשנת 2018. בישראל הנשים מהוות 62% מכלל הסטודנטים במכללות האקדמיות.

מועסקות ועסקים

- **השתייכות לכוח העבודה** - שיעור הנשים בעיר בגילאי העבודה [15-62, מועסקות / בלתי מועסקות שחיפשו עבודה], עמד בשנת 2018 על 70%. נתון זה נמוך בהשוואה לגברים תושבי העיר [79%] אך גבוה בהשוואה לשיעור המקביל של נשים בישראל [60%] ובערים גדולות נוספות.²
- **תעסוקה** - שיעור המועסקים [מתוך המשתתפים לכוח העבודה] דומה בקרב נשים וגברים תושבי העיר [96%-97%]. עם זאת, קיימים הבדלים בהיקף המשרות שבהן עובדים:

היקף העבודה בשנת 2018, לפי מין [למ"ס]

היקף העבודה	נשים	גברים
עבדו בהיקף מלא	57%	73%
עבדו בהיקף חלקי	31%	19%
נעדרו זמנית מהעבודה	9%	5%

- **מקום עבודה:** בקרב המועסקים תושבי העיר, שיעור הנשים שעובדות בעיר גבוה בהשוואה לגברים [68% לעומת 60%, בהתאמה].
- **מעמד בעבודה:** 85% מהנשים תושבות העיר שמועסקות הן שכירות, לעומת 76% בקרב הגברים.
- **עוסקים עצמאיים**³ - שליש מהעוסקים העצמאיים שפעלו בת"א-יפו בשנת 2018 היו נשים, ורק כרבע מהעוסקים שהעסיקו משרות שכיר היו נשים.
- **ענפי תעסוקה** - 60% מעובדי המכירות והשירותים הן נשים, ו-67% מהפקידות הכללית ועובדי המשרדים. מצד שני - שליש בלבד מהמנהלים הם נשים.
- **שכר** - נשים שכירות בתל אביב יפו עובדות 2.7 שעות יותר מהמוצע של נשים בישראל [37 שעות] ומרוויחות פי 1.3 מהנשים השכירות בישראל [הכנסה ממוצעת ברוטו]. בתוך העיר פערי השכר בין המינים נשמרים: בשנת 2017 הרוויח גבר תושב העיר 14,930 ₪ בממוצע, ואישה - 10,732 ₪ (פער של 39%).
- עם זאת ראוי לציין כי נשים עובדות פחות שעות מגברים [37.9 ו-44.6 שעות בשבוע בממוצע], ולכן הפער לשעת עבודה בין נשים לגברים הנו 23%.
- **מספר מקבלי דמי אבטלה**⁴ - בשנת 2018 היו בעיר כ-2,000 נשים שקיבלו דמי אבטלה. נתון זה עלה ב-7% בחמש השנים האחרונות. שיעור העליה בקרב הגברים הוא דומה, אך מתוך כלל המובטלים בעיר, חלקן היחסי של הנשים גבוה משל הגברים [כ-55%] והוא נותר יחסית יציב לאורך השנים [להוציא ירידה בשנת 2009].

נשים בעיריית תל-אביב-יפו, 2019:

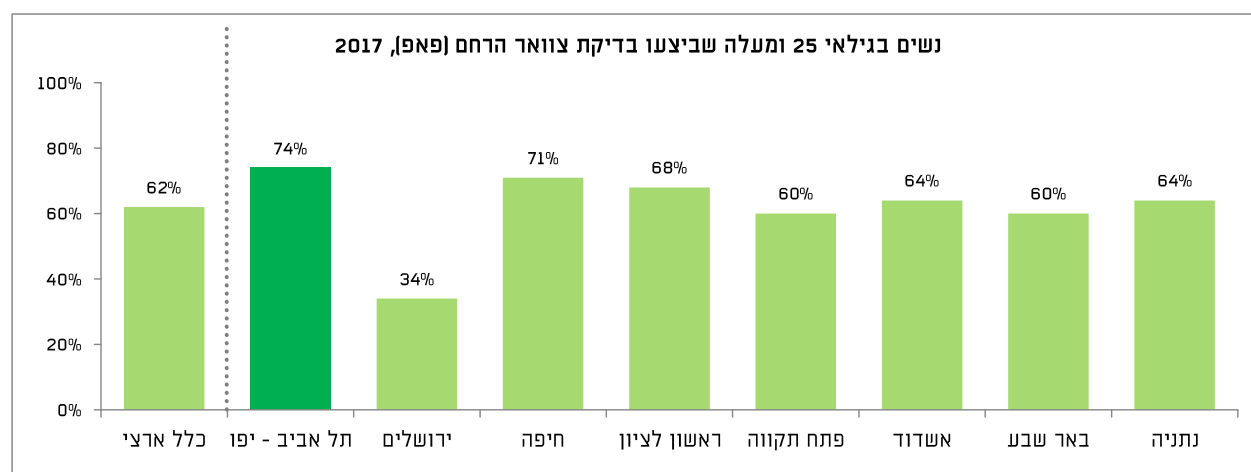
נשים מהוות כמעט שני שלישים מעובדי עיריית תל-אביב-יפו, מחציתן מתגוררות בעיר. כ-37% מהן בעלות תואר אקדמי, בהשוואה ל-29% מהגברים.

בעירייה עובדים 652 מנהלים⁵, מתוכם 308 הן נשים [47%]. בשנת 2008 נתון זה עמד על 38%.

במועצת העיר חברות 10 נשים מתוך 31 חברי מועצה.

בריאות

- **תוחלת החיים של נשים בתל אביב יפו היא 84.5 - גבוהה יותר מזו של הגברים בעיר (80.6) ודומה לממוצע של נשים בישראל⁶.**
- **זמינות שירותי רפואת נשים בעיר - 7.9 שעות פעילויות שבועיות של רופאי נשים לכל 1,000 נשים מבוטחות, בדומה לממוצע הארצי⁷, גבוה מירושלים (6.7) ונמוך מחיפה, ראשלי"צ ובאר שבע (8.9 - 11.3).**
- **תחלואה בסרטן השד - נשים בתל אביב יפו נמצאות במקום השני של גילוי מקרים חדשים של תחלואה בסרטן השד (119 מקרים), אחרי גבעתיים (121 מקרים)⁸. הדיווח על ביצוע בדיקות ממוגרפיה עם זאת, דומה לממוצע הארצי (77%, ו75% בהתאמה)⁹.**
- **בקרב נשים בגילאי 25 ומעלה, תל אביב-יפו היא העיר המובילה בארץ בדיווח על ביצוע בדיקות פאפ גילוי סרטן צוואר הרחם (74%). הנתון הארצי עומד על 62%**

פעילות גופנית

- **למעלה ממחצית מהנשים בתל אביב יפו (55%)¹⁰ מבצעות פעילות גופנית כלשהי למשך שעותיים וחצי או יותר (בהתאם להמלצות ארגון הבריאות העולמי), ועוד 27% עוסקות בפעילות גופנית, אך לפרק זמן קצר יותר. 18% כלל אינן עוסקות בספורט. בקרב הגברים ניתן למצוא שיעורים גבוהים יותר של עוסקים בספורט בהתאם להמלצות (63%) ופחות כאלו שאינם עוסקים כלל בספורט (13%).**
- **סוג הפעילות - הפעילויות העיקריות שמבצעות הנשים הן הליכה ופילאטיס או יוגה, ואחריו התעמלות לעיצוב הגוף ולחיזוק השרירים. אצל הגברים בלטו יותר ענפי הריצה, אימון כוח ומשקולות ואופניים.**
- **קהילת ספורט ואירועי ספורט - כשליש מהנשים שעוסקות בספורט חשות שייכות לקהילת הספורט שהן פעילות בו - במידה רבה יותר מגברים.**

נשים בתחרויות שמתקיימות בתל-אביב-יפו
 37% מהמשתתפים במרתון תל-אביב 2020¹¹ הן נשים. בחמש השנים האחרונות חל גידול של 31% במספר הנשים המשתתפות באירוע זה.

תחבורה

- **רכיבה על אופניים** - פחות מרבע מהנשים בתל אביב יפו רוכבות על אופניים. נתון זה נמוך בהשוואה לגברים (23%-1-42%, בהתאמה). כך גם שיעור הרכיבה על כלים דו גלגליים אחרים (כגון קורקינט) - נמוך בהשוואה לגברים (9%-1-23%), ושיעור השימוש בשירות האופניים השיתופי העירוני "תל אופן" (7% בקרב נשים, 15% בקרב גברים)¹².
- **יוממות** - למעלה ממחצית מהנשים מגיעות לעבודה ברכב (57%), וכשליש (36%) - באוטובוס. שיעורים אלו גבוהים משמעותית בהשוואה לגברים (51%-1-25%, בהתאמה). הגברים מחניידים באמצעים נוספים למטרות יוממות כגון אופניים, אופנועים/קטנועים וקורקינטים - אך בשיעורים גבוהים מאלו של הנשים.
- נשים יותר שבעות רצון מהתחבורה הציבורית באזור מגוריהן, בהשוואה לגברים¹³.
- התניידות נשים בתוך העיר למטרות שאינן עבודה, כגון סידורים, בילויים, פנאי וכו', מאופיינת בשימוש גבוה יותר של מוניות (23%, פרטיות או שירות) בהשוואה להתניידות הגברים (18%).
- **תאונות דרכים** - חלקן של הנשים מסך הנפגעים בתאונות דרכים בשנת 2018 נמוך מחלקן באוכלוסייה: 33%-37% מהפצועים ו-24% מההרוגים¹⁴.

מרחב ציבורי

- בהתייחסות למרחב הציבורי נמצאו פרמטרים רבים בהם נשים הביעו שביעות רצון נמוכה יותר מזו של הגברים¹⁵. (בהקשר זה ייתכן שמקור הבדלים אלו נעוץ בתדירות המשתנה של צריכת המרחב הציבורי בין נשים לגברים):
- **חזות וניקיון** - נשים פחות מרוצות מגברים ממצב הניקיון והתברואה של העיר; מהניקיון ברחובות ובמדרכות באזור מגוריהן; מניקיון הגינות הציבוריות וממידת התחזוקה והטיפול של הגינות והשטחים הירוקים. גם נושא היתקלות בצואת כלבים ברחובות ובגינות הציבוריות בולט יותר בקרב נשים.
 - **מדרכות** - נשים מרוצות פחות מגברים ממצב המדרכות¹⁶, ומדווחות על יותר קושי ללכת על המדרכה בגלל חניה או רכיבה של אופניים וקורקינטים.
 - **בטחון אישי** - נשים מרוצות פחות מגברים מהתאורה ברחובות. בהתאם הן פחות חשות בטחון אישי באזור מגוריהן ומרגישות פחות בטוחות ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהן¹⁷. במקביל נשים פחות מסכימות שהסירת לביטחון עירוני (סליע) תורמת להגברת הביטחון בעיר, בהשוואה לגברים.
 - **חופים** - נשים פחות מבקרות בחופי הרחצה של העיר בהשוואה לגברים, ובאופן כללי פחות מרוצות מהחופים (בהשוואה לגברים); מניקיון החופים; מהמקלחות, מהשירותים וברזיות לשטיפת רגלים בחופים, ומתחושת הביטחון האישי בזמן השהייה בחוף.

אזרחות פעילה, קיימות וקהילה

- **מעורבות אזרחית:** נשים בתל אביב יפו חותמות יותר על עצומות, וכותבות יותר פוסטים ברשתות חברתיות העוסקים בנושאים חברתיים / סביבתיים / פוליטיים בהשוואה לגברים¹⁸. בנוסף, הן מדווחות יותר מגברים על השתתפות בפעילות פוליטית או חברתית הן ברשתות חברתיות והן מחוץ להן (נוכחות בהפגנות, מחאות ומאבקים ציבוריים, פניה לנבחר ציבורי, בשיעורים גבוהים מהגברים¹⁹. מאידך הן פחות פעילות במסגרת מפלגות ארציות.
- **דיווח למוקד 106²⁰** - למרות שנשים מרוצות פחות מהגברים מהמרחב הציבורי, מספר הנשים הפונות למוקד השירות דומה למספר הגברים הפונים. יחד עם זאת, גברים פותחים יותר קריאות בממוצע ביחס לנשים, למעט באזור עבר הירקון ובצפון החדש - שם ישנן יותר פניות שנפתחו על ידי נשים.
- **ערוצי דיווח** - באופן כללי יותר פניות נפתחות ע"י גברים דרך האפליקציה של 106, יחד עם זאת ב-2018 עלה מספר הפניות של נשים דרך הערוצים הדיגיטליים. מסקר שבוצע ב-2019 עולה כי עדיין פחות נשים מכירות או פונות דרך האפליקציה²¹.
- **נושאי דיווח** - נשים מדווחות יותר על נושאים כמו הדברה, בעלי חיים, ושטחים ירוקים וגינון ואילו גברים מדווחים על נושאים של תשתיות, תנועה ותחבורה.
- **קיימות** - נשים מודעות ומשתתפות יותר מגברים בפעילויות בנושאי איכות סביבה וקיימות שהעדייה מעבירה בעיר. עם זאת, הן פחות מסכימות שהעדייה פועלת להעלאת מודעות התושבים בנושאי שמירה על הסביבה.
- **קהילה** - נשים תושבות העיר חשות יותר קשר או שייכות חברתית, לקהילת התושבים בשכונת מגוריהן (שאינן בני משפחתן), בהשוואה לגברים תושבי העיר²².

שימוש בשירותים מקוונים של העירייה (דיגיטל)

- מספר הנשים הפעילות בכרטיס התושב דיגיטל²³ גבוה ממספר הגברים (54% לעומת 46%, בהתאמה).
- נשים מאפשרות יותר להיות איתן בקשר שוטף באמצעות SMS ודוא"ל בהשוואה לגברים.
- שיעור הנשים הפעילות בכרטיס התושב דיגיטל גבוה יותר משיעור הגברים הפעילים.

שמות והנצחה

- בעיר תל אביב יפו כ-1,500 רחובות, מהם 33 רחובות נקראים על שמות נשים (2.2%). ואלו שמות: אביטל; אליאש מרים; אליזבת ברגנר; אסתר המלכה; אסתר רחל קמינסקה; ברוריה; ברכה פולד; בת יפתח; בת מרים יוכבד; גיורגי אליוט; דבורה הנביאה; דר' פלד (רופין); הנרייטה סולד; חביבה רייך; חנה סנש; חנה רובינא; יהודית; יעל; לאה המשוררת; מטילדה גז; מרים החשמונאית; נחמה; נילי זק"ש; פועה; צביה לובטקי; ציונה תגיר; רבקה זיו; רות; רחל; שולמית; שושנה פרסיץ; שלומציון המלכה; שתי האחיות; בנוסף - פארק אדית וולפסון; ככר צינה דיזינגוף; ככר שושנה דמארי.
- **השם הנפוץ ביותר בקרב נשות העיר הוא יעל:** 3,250 נשים בעיר נושאות שם זה²⁴.

הערות, הסברים ומקורות לפי סדר ההופעה במסמך

- ¹ מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הנתונים מתייחסים רק לאוכלוסייה הישראלית ואינם כוללים אוכלוסייה זרה - עובדים חוקיים, לא חוקיים, מבקשי מקלט ופליטים.
- ² מקור: סקר כח אדם, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018
- ³ מקור: מרשם עסקים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018
- ⁴ ממוצע חודשי. מקור: המוסד לביטוח לאומי
- ⁵ מנהלים שמתחי הדרגות שלהם היו 41-43 ומעלה. נכון ליולי 2019, מקור: קובץ כ"א, עיריית תל-אביב-יפו.
- ⁶ תוחלת חיים בלידה, נתוני 2013-2017. הממוצע הארצי - ליישובים בהם מעל 100,000 נפש. מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- ⁷ ביישובים בהם האוכלוסייה הכללית גבוהה מ-25,000, עבור כל קופות החולים נכון למאי 2018.
- ⁸ שיעור מתוקנן ל-100,000 נפש ביישובים מעל 50,000 נפש. הנתון מתייחס לשנים 2011-2015.
- ⁹ מקור: הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה 2017
- ¹⁰ סקר ספורט 2019 בוצע ע"י המרכז למחקר ונערך בקרב מדגם מייצג של 1,200 מתושבי העיר בגילאי 20+.
- ¹¹ מקור: קובץ כלל הנרשמים למרתון - רשות הספורט, אגף קהילה, עיריית תל אביב-יפו
- ¹² מקור: סקר פיצול נסיעות ורכיבה על אופניים עבור הרשות לתחבורה ולחניה. המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2019
- ¹³ מקור: סקר העיר בקרב מדגם מייצג של 3,000 מתושבי העיר בגילאי 20+, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2017
- ¹⁴ מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
- ¹⁵ מקור: סקר חטיבת התפעול, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2019
- ¹⁶ מקור: סקר העיר, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2017
- ¹⁷ מקור: סקר העיר, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2017
- ¹⁸ מקור: סקר אזרחות פעילה עבור מנהל קהילה, המרכז למחקר כלכלי וחברתי, 2018
- ¹⁹ מקור: סקר העיר 2017, המרכז למחקר כלכלי וחברתי
- ²⁰ מקור: דו"ח נשים, גברים, עיר חכמה ומה שביניהם - ניתוח נתונים מגדרי לקריאות מוקד 106, המרכז למחקר כלכלי וחברתי, 2018
- ²¹ מקור: סקר חטיבת התפעול, בקרב מדגם מייצג של 3,000 מתושבי העיר בגילאי 20+, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2019
- ²² מקור: סקר העיר, המרכז למחקר כלכלי וחברתי 2017
- ²³ בדיקה שבוצעה על בסיס הנתונים של לקוחות דיגיתל לשנת 2018 (כ-170,000 מתושבי העיר), המרכז למחקר כלכלי וחברתי
- ²⁴ מקור: קובץ מרשם התושבים, אגף מחשוב ומערכות מידע 2020.